

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Första Kammaren. N:o 44.

Lördagen den 16 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 9,45 f. m.

Till åtlydnad af Kongl. Maj:ts nådiga kallelse afgingo Herr Grefven och Talmannen samt Kammarens Herrar ledamöter till rikssalen, der jemväl Andra Kammaren infann sig. Sedan Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet von Krusenstjerna uppläst Kongl. Maj:ts nådiga förordnande för Hans Excellens Herr Statsministern Themptander att å Kongl. Maj:ts vägnar på rikssalen meddela Riksdagen Kongl. Maj:ts svar på Riksdagens skrifvelse den 28 sistlidne Mars, angående af Riksdagen beslutad ändring i Regeringsformen, blef det nådiga svaret af Hans Excellens Herr Statsministern uppläst. Derpå uppläste Herr Grefven och Talmannen samt öfverlemnade till Hans Excellens Herr Statsministern Riksdagens skrifvelse den 28 sistlidne Mars till Konungen, rörande af Kongl. Maj:t i nåder föreslagen och af Riksdagen antagen ändring i § 72 Riksdagsordningen, hvarefter sammanträdet å rikssalen afslutades och Första Kammaren återvände till sitt samlingsrum.

Justerades protokollen för den 9 i denna månad.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet i dess memorial N:o 6, punkten 1:o, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill att i reglementena för Riksgäldskontoret och Riksbanken skola införas följande vilkorliga stadganden:

“Vilkorligt stadgande

i

Reglementet för Riksgäldskontoret.

För den händelse att Kongl. Maj:t förordnar om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor, ega fullmäktige att på det sätt och uppå de vilkor i afseende å räntegodtgörelse, återbetalningsskyldighet m. m., som med fullmäktige i Riksbanken aftalas, tillhandahålla Riksbanken svenska statens obligationer eller deremot svarande valuta i guld intill ett belopp af högst sju millioner kronor.

Vilkorligt stadgande

i

Reglementet för Riksbankens styrelse och förvaltning.

För den händelse att Kongl. Maj:t förordnar om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva egna banksedlar å tio kronor, ega fullmäktige

dels att på det sätt och uppå de vilkor i afseende å räntegodtgörelse, återbetalningsskyldighet m. m., som med fullmäktige i Riksgäldskontoret aftalas, uti Riksgäldskontoret lyfta svenska statens obligationer eller deremot svarande valuta i guld intill ett belopp af högst sju millioner kronor,

dels ock att på de vilkor, fullmäktige må bestämma, i Riksbanken rediskontera af de enskilda bankerna öfvertagna inländska vaxlar intill belopp motsvarande för hvarje sådan bank hvad den samma vid 1884 års slut befinnes hafva haft i egna tiokronesedlar utelöpande,“ röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har den af Herr S. Johnson m. fl. väckta motionen i enlighet med Första Kammarens beslut blifvit af Riksdagen afslagen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—26;

Nej—72.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 209, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 112 Ja och 63 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 138 Ja och 135 Nej, hvadan beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets under gårdagen bordlagda Betänkande N:o 11, angående beräkning af vissa beviljningar för år 1886.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets sistlidne dag bordlagda Utlåtande N:o 62, i anledning af väckta motioner om ändrad lagstiftning rörande oäkta barns arfsrätt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Sammansatta Stats- och Banko-Utskottets den 8 och 9 innevarande Maj bordlagda Utlåtande N:o 5, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

Punkten a).

Utskottets förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

Öfverskriften "Gemensamma bestämmelser" och § 1.

Godkändes.

§ 2.

Herr Bergström: Det fjerde stycket i den nu föredragna 2 § innehåller en bestämmelse, hvilken jag för min del anser högst olämplig och otjenlig. Det kan förefalla, som om denna fråga vore af ganska ringa vikt, men den innebär i sjelfva verket mera än den vid första påseendet synes innebära. Stycket föreslår att "revisorerna, utom ordföranden och vice ordföranden, taga plats i ordning efter namnens begynnelsebokstäfver". Det är en placeringsgrund, hvilken, så vidt jag vet, endast iakttages, när sjelfständiga staters representanter förhandla med hvarandra, och då är det begynnelsebokstäfverna i ländernas franska namn, som bestämma platserna. De, som utarbetat detta förslag, hade Riksdagens traditioner att

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer,
af stats-,
banko- och
riksgålds-
verken.
(Forts.)*

följa, och vi veta alla, i hvilken ordning Kamrarnes ledamöter i Utskotten sitta, nemligen hvar Kammare för sig. Första Kammaren är säkerligen mycket mån om, att de af Kammaren utsedda revisorer allvarligt fullgöra sitt granskningsuppdrag, men den älskar icke, att dess revisorer deltaga i småaktiga och lumpna anmärkingar. Den vill att revisorerne röra sig fritt inom sitt maktområde, men den älskar icke, att de öfverskrida sin befogenhet. Det är ganska väsentligt, att de af Första Kammaren utsedda revisorerne känna sig ansvariga ensamt inför den Kammare, hvars andas barn de, så att säga, äro, och af hvilken idéer och opinioner de äro ett uttryck. Dessa idéer och opinioner äro ofta himmelsvidt åtskilda från dem, som Andra Kammarens revisorer hylla. Den föreslagna bestämmelsen är alltså att betrakta som ett försök att utplåna karaktersskilnaden mellan Kamrarne. Man får därför icke säga, att här är fråga om en obetydlig sak. Jag erinrar om det kända förhållande att den omständigheten, att en talaretribun finnes i en representantsförsamling eller icke, är bestämmande för församlingens karakter. Lord John Russel har i en af sina politiska skrifter med skarpsinnighet påvisat och bevisat nämnda förhållande. Det är talaretribunen i den franska deputerade kammaren, som framkallat dessa patetiska, excentriska och våldsamma föredrag, hvilka känneteckna de franska parlamentsförhandlingarne. I de representantförsamlingar åter, der man talar från sin plats, framkomma lugna och stilla föredrag. Vi känna, att när engelska underhuset vill hafva en fråga grundligt utredd, sätter sig huset som komité. Ledamöter, som eljest skulle tveka att taga till ordet, uppstå då och lemna upplysningar, som aldrig annars skulle erhållits.

Jag kunde ännu mera sysselsätta mig med denna fråga, men jag tror, att det anförda kan vara nog för att förmå Kammaren att biträda mitt yrkande, att detta fjerde stycke i § 2 uteslutes ur instruktionen.

Slutligen vill jag tillägga, att det är synnerligen olämpligt att i denna instruktion införa bestämmelser om huru revisorerne skola sitta. Om någon ändring i den nuvarande placeringen behöfves, må revisorerne sjelfve i sin arbetsordning vidtaga sådan ändring, men att Kammaren skulle besluta derom, förefaller mig hardt nära löjligt.

Herr Törneblad: Jag skall börja der den siste talaren slutade. Han begagnade ett något starkt uttryck, att det stötte nästan till det löjliga, att vi skulle bestämma, huru revisorerne skulle sitta, men lyckligtvis drog han sjelf försorg om vederläggning af detta starka uttryck, när han talade om att det icke var likgiltigt, huruvida i en församling en talaretribun finnes eller icke. Då är ordningen ock lika vigtig. Är det så, så är det Riksdagen, som skall bestämma denna ordning, och icke revisorerne sjelfva, ty om revisorerne sjelfve bestämma ordningen, skulle ju den fara mycket lätt kunna inträffa, för hvilken den ärade talaren varnade, nemligen att karaktersskilnaden mellan de af Kamrarne utsedda revisorerne utplå-

nades. Jag ber herrarne lägga märke till, att det icke är jag, som påstår detta. Om något skall bestämmas rörande platserna kan möjligen lemnas derhän, jag lägger för min del icke någon synnerlig vikt derpå. Jag ber dock att få anmärka, att om det så skall vara, att man anser, att Första Kammarens representanter inom revisionen skola röra sig efter den uppfattning, som de tro förefinnas inom Första Kammaren, så lägger man derigenom ett mycket obehörigt band på dem, ty jag föreställer mig, att revisorerna skola afgöra ärendena och rösta efter sin instruktion och sitt samvete, men icke efter någon mer eller mindre klar uppfattning, huru högern eller venstern eller centern inom Kammaren önskar. För att utplåna denna uppfattning af karaktersskilnaden inom revisionen mellan Kamrarne, der det icke är Kamrarne utan revisorerna, som sammanträda i en corps, just därför är det, som bokstafsordningen blifvit följd, ty denna skilnad kan inverka lika väl till godt som till ondt. Det är sant, att Första Kammarens ledamöter kunna utöfva tryck på hvarandra, men äfven Andra Kammarens ledamöter kunna det. Den som vet, huru det går till vid förhandlingarna och voteringarna inom Utskotten, vet äfven, huru platserna der kunna spela en viss roll. Jag tror att det vore på tid, att inom Utskotten ledamöterna ansåge sig vara ledamöter af *en* församling, ehuru visserligen valda af hvardera Kammaren, men så, att de sjelfständigt rättade sig efter situationens kraf. Jag är dock icke fullkomligt öfvertygad om, att icke heller under nuvarande förhållanden just med placeringen på hvar sin sida om bordet ett tryck kan utöfvas, vare sig större eller mindre, ett tryck som naturligtvis har sin egentliga motståndskraft i den persons karakter, som Kammaren väljer. Det är det enda rätta korrektiv mot obehörigt tryck, som står att finna.

När komiterade föreslogo detta stadgande, var det i följd deraf, att komiterade ansågo det vara en förändring af rent praktisk natur och att det var enklast och bäst att revisorerna sutto i någon ordning, som icke för dem utpekade något bestämdt sätt att rösta eller handla, utan att detta skulle vara fullkomligt beroende af ärendets egen natur och af deras öfvertygelse om det rätta. Vill man taga en annan ordning, t. ex. efter länen, så går det ock för sig, men passar ej rätt bra i en församling, der många län ej äro representerade. Anse Kammarens ledamöter frågan vara af obetydlig vikt och att därför sista delen af paragrafen skall utgå, skall jag mycket gerna dela denna uppfattning, som äfven inom komitén gjorde sig gällande, nemligen att detta icke är någon vigtig fråga, men *om* det anses vara en vigtig fråga, då ber jag få hålla på komiténs förslag, emedan jag tycker, att det är det naturligaste och det som leder till största möjliga frihet; sådan har åtminstone öfvertygelsen varit hos dem, som formulerat förslaget.

Jag yrkar tills vidare bifall till paragrafen.

Grefve Hamilton: Vid justeringen af det ärende, som nu föreligger, var jag icke närvarande i Utskottet och kom därför

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-
banko- och
riksgålds-
verken.
(Forts.)*

icke att bli antecknad såsom reservant i afseende på denna paragraf likasom vid flere andra, hvilket annars hade varit min mening. Inom Utskottet kämpade jag på deras sida, som yrkade, att detta moment skulle utgå, och den förste talaren har redan anfört de skäl, som äfven inom Utskottet framhöllos, att det icke var lämpligt att i en sådan instruktion som denna intaga en så småaktig bestämmelse. Jag yrkar, att momentet måtte utgå.

Herr vice Talmannen: Jag anhåller att få instämma med Herr Bergström och yrkar, att fjerde momentet "revisorerna, utom ordföranden och vice ordföranden, taga plats i ordning efter namnens begynnelsebokstäfver" må utgå. Jag kan icke inse något skäl, hvarför revisorerna, som äro utsedda af hvardera Kammaren särskildt, skola sitta i annan ordning än den, som är öfelig i alla Utskott och vid öfriga tillfällen, då Kamrarna utsett särskilda ledamöter. Jag vill mycket gerna medgifva, att frågan i sig sjelf icke har särdeles stor betydelse, men det är likväl en afvikelse från den ordning, som med allt skäl hittills följts, och följaktligen anhåller jag om afslag i detta moment.

Friherre Åkerhielm: I likhet med den ledamot af Kamraren, som deltagit i den af Kongl. Maj:t tillsatta komiténs arbete och nyss hade ordet, Herr Törneblad, är jag af den mening, att den egentliga motståndskraften mot den inverkan, som den ena eller andra platsen å den ena eller andra sidan af bordet kan utöfva, ligger ytterst och måste ytterst sökas i den personliga karakterens skaplygne. Utgående från denna synpunkt skulle jag, för min del, icke hafva någon synnerlig invändning att göra mot att en sådan föreskrift, som nu finnes intagen i det Sammansatta Utskottets förslag, blefve gällande hos Riksdagens revisorer vid deras sammanträden, men jag är emellertid vidare af den åsigt, att denna föreskrift icke behöfver lemnas af Riksdagen, att denna föreskrift icke hade behöft uttalas af komitén, icke heller intagas i instruktionen, och att Riksdagen bör hafva så mycket förtroende för de af densamma utvalde revisorerna, att den tillåter dessa revisorer att för hvarje år få i öfverensstämmelse med den arbetsordning, som det tillkommer revisorerna att sjelfve uppgöra, äfven sjelfve bestämma, huru de skola taga plats vid bordet. Jag tror således för min del, på de skäl som jag sökt göra gällande inom Utskottet, ehuru jag icke emot dess beslut reserverat mig, att denna särskilda del kan ur instruktionen uteslutas. Någon rubbning kommer derigenom icke att ega rum, emedan revisorerna ega rätt att sjelfve vid hvarje särskildt tillfälle i ärendet besluta, och hafva vi en gång valt dem till Riksdagens förtroendemän, nog kunna vi också gifva dem det lilla förtroendet att sjelfve bestämma, huru de skola sitta. Derom hade en af Kongl. Maj:t tillsatt komité icke behöft göra sig hufvudbry, och derom behöfva vi icke lagstifta. Jag skulle icke hafva väckt öfverläggningen i denna ringa sak men förenar mig nu, då den kommit på tal, med Herrar Bergström och von Ehrenheim och yrkar afslag å momentet.

Herr Nordenfelt, Leonard: Inom Utskottet hörde äfven jag till dem, som yrkade afslag å denna punkt, men då vi blefvo öfverröstade, fann jag icke saken vara af den vigt, att jag behöfde reservera mig. Jag förenar mig med dem, som yrka afslag.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Herr Reuterswärd: Jag kommer till samma resultat som de siste ärade talarne. Jag kan icke inse nyttan och nödvändigheten af att reglementera så noggrant som här föreslås. Man kan tänka sig, att om någon af revisorerna suttit på oriktig plats vid en frågas afgörande, kunde detta afgörande anses olagligt, emedan han icke följt instruktionens föreskrifter. Huru man kan komma på den tanken att stifta reglementen med så barnsliga föreskrifter som detta, kan jag för min del icke fatta. Jag anhåller om afslag.

Herr Ljungqvist: Då jag, såsom ledamot af Utskottet, icke hade tillfälle att närvara vid justeringen af detta betänkande, anhåller äfven jag att få värdsamt nämna, att jag icke kan gilla de förändringar, som Utskottet vidtagit i fråga om denna instruktion. Hvad särskildt denna paragraf angår, så ehuru jag utan tvifvel måste inse, att den personliga karakteren är det, som måste vara bestämmande, kan jag dock icke finna något skäl för revisorerna vidtagna någon annan ordning än den, som på grund af vårt tvåkammarsystem gäller vid förhandlingarna inom våra Utskott. Jag yrkar därför afslag å det fjerde stycket af denna paragraf.

Herr Bexell: Äfven jag instämmer med dem som yrka afslag å ifrågavarande punkt. Jag kan icke underlåta att instämma med Herr Bergström, att det förefaller löjligt att stifta lag på detta sätt. Det påminner om huru Carl XI:s förmyndareregering hade att afgöra rangtvister mellan fruntimmerna, men detta är mellan karlar, och det är så mycket oegentligare. För öfrigt kan detta stadgande blifva skadligt, ty det kan i någon mån komma att inverka på Kamrarnes val till revisorer. Man kan komma att lägga mera vigt på att få herr A eller herr B in, för att möjligen få sin man i första rummet, än på sjelfva den valdes karakter och förmåga, hvilket dock är det viktigaste. Jag yrkar afslag.

Sedan öfverläggningen angående förevarande paragraf ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att då olika yrkanden förekommit beträffande paragrafens sista stycke, under det att i afseende på de öfriga tre styckena endast yrkats att de skulle godkännas, proposition torde först böra framställas angående nysnämnda tre stycken.

På härefter gjord proposition godkändes de tre första styckena af ifrågavarande paragraf.

Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)

Herr Grefven och Talmannen yttrade vidare, att i afseende på paragrafens sista stycke yrkats, dels att det skulle godkännas, dels ock att detsamma skulle af Kammaren afslås.

Härefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på afslag å nyssberörda stycke vara med öfvervägande ja besvarad.

§ 3.

Friherre Åkerhielm: Jag bemställer vördsamt till Kammaren, om icke i full konsekvens med det af Kammaren nyss fattade beslutet, att icke lemna någon föreskrift i afseende på huru revisorerna skola intaga sina platser, 2:dra momentet i denna § 3, som föreskrifver: "vid alla omröstningar afgifva revisorerna sina röster i den ordning, hvori de sitta, dock vice ordföranden och ordföranden sist" också borde utgå och egentligen befinnas vara ett stadgande, som tillhör revisorernas egen beslutanderätt.

Friherre Leijonhufvud: Dessutom har jag en annan anmärkning att göra mot första delen af paragrafen. Då revisorerna sjelfve få välja ordförande, blir det alltid skarpa strider om hvem som skall blifva ordförande, och detta är icke nyttigt. Det är temligen säkert, att vid detta val Kamrarne hädanefter som hitills komma att stå emot hvarandra. Detta beror på de af båda Kamrarne valda revisorernas olika karakter, d. v. s. på de olika samhällsställningar o. s. v., ur hvilka hvardera Kammaren väljer sina ledamöter i revisionen. Karakteren i all ära, men när man skall rösta i en viss sak, behöfver man, huru fast karakteren än är, dock någon kännedom om den sak, hvarom det är fråga, ty om den saknas, är man dock blott en lekball i händerna på dem, som hafva eller anse sig hafva någon sakkännedom.

Det blir alltid strid vid ordförandevallet, och detta kommer icke att afgöras så att den, som är skickligast att vara ordförande, blir vald, utan partierna komma att söka få till ordförande den, hvilken åsigter gå i samma riktning som partiets. Jag tror därför, att omröstningen borde gå till, så vidt möjligt, på samma sätt som i Riksdagens Utskott, der lotten får afgöra genom den förseglade sedeln. Jag anser att antingen bör paragrafen ändras så, att slutet omröstning med aflagd förseglad sedel införes, eller ock bör paragrafen alldeles utgå, då det faller af sig sjelf, att revisorerna följa samma ordning som i Utskotten är gällande.

Herr Törneblad: I afseende på det yrkande, som Friherre Åkerhielm gjort, att sista delen af paragrafen skulle utgå, förefaller det mig såsom en naturlig konsekvens af hvad Kammaren nyss beslutat. Hvad åter angår paragrafens första del, är jag ense med den siste talaren deri, att det borde tillgå på samma sätt som nu i Utskotten, men ty värr är grundlagens stadgande der vid lag alldeles ovilkorligt, så att man måste rätta sig derefter.

Friherre Åkerhielm: Med anledning af det yrkande, som af Friherre Leijonhufvud nyss gjordes om afslag å hela paragrafen, har jag begärt ordet för att fästa Kammarens uppmärksamhet på, i händelse det fallit någon ur minnet, att Friherre Leijonhufvuds yrkande svårligen nu lär kunna gifva anledning till någon Kammarens pröfning, emedan det förutsätter en ändring i grundlagen. Det heter nemligen i 72 § 2 mom. Riksdagsordningen, att "revisorerna välja sjelfve inom sig ordförande, hvilken eger afgörande röst, derest, vid omröstning rösterna i något fall äro lika". I öfverensstämmelse med detta grundlagsstadgande är paragrafens första moment uppståldt, och någon ändring deri vore således icke på sin plats. I öfrigt är jag af den mening, att då inom Riksdagens delegationer så väl bland fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret som bland revisorerna lemnats åt ordföranden utslagsröst vid paria vota, så borde denna grundsats i sin helhet diskuteras och icke särskildt blott ändras för revisorerna. Står nu denna grundsats i grundlagen, föreställer jag mig, att det är fullt riktigt, att komiterade hafva insatt ifrågavarande stadgande i instruktionen. Jag fortfar således att yrka bifall till 1:sta momentet, men att, på grund af det beslut, som är af Kammaren redan fattadt angående föregående paragraf, 2:dra momentet måtte ur denna paragraf utgå.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes förevarande paragraf med undantag af andra stycket, hvilket afslogs.

§ 4—7.

Godkändes.

§ 8.

Herr Bäckström: Då jag deltog i behandlingen af denna paragraf vid dess första läsning i Utskottet, så blef det beslutadt af en del bland Utskottets ledamöter, att i denna paragrafen skulle strykas orden: "utom hufvudstaden", samt att 2:dra momentet skulle lyda: "beslut om sådant besök skall endast i plenum kunna af revisorerna fattas". Dessa ledamöter resonnerade så, att när revisorerna skola besöka embetsverken af den ena eller andra sorten, skall det beslutas i plenum, vare sig de äro belägna inom eller utom hufvudstaden; annars kan det falla en afdelning in att springa i alla möjliga verk och icke sysselsätta sig med något annat. På detta skäl får jag nu också yrka, att nämnda ord: "utom hufvudstaden" uteslutas.

Friherre Åkerhielm: Anledningen, hvarför jag och åtskilliga andra af Kammarens ledamöter antecknat oss såsom reservanter vid denna paragraf, är den, att vi hafva trott, på sätt äfven den siste talaren framhöll, att paragrafen icke borde i instruktionen ingå endast i den form, Utskottet föreslagit, utan att denna paragraf

*Förslag till
instruktion
för Riksdä-
gens revisorer
af stats-,
bank- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

äfvén borde innehålla en bestämd föreskrift om, huruledes revisorerna skulle ega befogenhet att besluta angående sina i paragrafen omnämnda besök, vare sig inom eller utom hufvudstaden, detta af det skäl, att under öfverläggningarne i Utskottet framlades allt för tydligt, att meningen skulle vara, att den af mig nyligen omnämnda arbetsordningen skulle i detta fall göra till fyllest, och att deri skulle bestämmas sättet för, huruledes hvarje afdelning eller delegerade skulle ega besluta om dylika besök och utföra dem på revisorernas vägnar och i deras namn. Jag föreställer mig att deras arbete är för allvarligt, i egenskap af revisorer, och väl litet allvarligt i egenskap af besökande, för att icke det borde vara erforderligt, att de skulle endast i plenum kunna fatta beslut om hvarje besök särskildt, och att således bestämmelser i detta hänseende äro på sin plats icke blott i arbetsordningen, utan fast hellre i instruktionen. Derfor hafva Första Kammarens ledamöter förenat sig om att yrka den ändring, som Herr Bäckström nyss förordade.

Jag tillåter mig vördsamt anhålla om proposition på, att 8:de paragrafen måtte få ett 2:dra moment, så lydande: Beslut härom må endast kunna fattas i revisorernas plenum.

Grefve Hamilton: Den lydelse, som här är föreslagen, har jag för min del ansett obehöflig, då jag icke kunnat förstå, att revisorerna kunna besluta något på annat sätt, än i plenum. Men då jag tillika anser, att hela paragrafen icke är behöflig, utan att revisorerna kunna göra de besök, som de finna nödiga, på grund af andra paragrafer i instruktionen, vill jag, för min del, yrka, att denna paragraf må helt och hållet utgå.

Herr vice Talmannen: Jag ber att få instämma med Friherre Åkerhielm. Efter min uppfattning, är det väl behöfligt, att i afseende på de besök, som revisorerna hafva för afsigt att af lägga, vare sig inom eller utom hufvudstaden, den kontroll bör ega rum, att besluten om sådana besök skola fattas i plenum. Om de kunna fattas af hvilken afdelning som helst, så kunna revisorerna fördela sig på så många afdelningar, att det blir högst få, som besluta.

Herr Törneblad: Jag skall tillåta mig att i denna fråga upplysa, att inom komitén voro åsigtarna rörande sättet att besluta om dessa besök ganska delade, ehuru vi icke ansågo mödan värdt att skilja oss. Ordföranden och jag voro af den tanken, att sådana beslut skulle fattas i plenum, men med den lydelse, som paragrafen nu fått, kan jag icke förstå, att revisorerna hafva rätt att fatta sådana beslut annat än i plenum, då jag med "revisorerna" måste förstå "revisorerna i plenum". Jag anser således det vara likgiltigt, hvad beslut Kammararen här fattar. I sak delar jag den af Friherre Åkerhielm uttryckta åsigt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr

Grefven och Talmannen, att derunder yrkats dels, af Herr *Bäckström*, att förevarande paragraf skulle godkännas med tillägg af ett nytt stycke, så lydande: "Beslut om sådant besök skall endast i plenum kunna af revisorerne fattas", dels ock, af Grefve *Hamilton*, att paragrafen skulle af Kammaren afslås.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner, först på godkännande af ifrågavarande paragraf oförändrad, vidare på bifall till Herr *Bäckströms* yrkande och sedermera på afslag å paragrafen, hvarefter propositionen på bifall till Herr *Bäckströms* yrkande upprepades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

§§ 9—11, dernäst förekommande öfverskrifter samt §§ 12—14.

Godkändes.

§ 15.

Herr *Törneblad*h: Då denna paragraf är en af de viktigare i instruktionen, har jag ansett det vara lämpligt att, såsom den ende härvarande ledamoten i komitén, hos Herr Talmannen först anhålla om ordet för att lemna några upplysningar om de motiv, som inom komitén varit ledande vid affattande af denna paragraf. Jag ber att få nämna, att med denna paragraf har från början intet annat afsetts än att sätta i lag hvad som redan sker i praxis, men att sätta det i lagen på sådant sätt, att missbruk skulle, om möjligt, förekommas. Praxis är nemligen nu, att afdelningarne och till och med enskilde revisorer bruka vända sig till embetsmän för att kaffa sig behöfliga upplysningar i första hand och temligen direkt. Det är samma praxis, som varit rådande i Stats-Utskottet, der, om jag icke misstager mig, den af Kongl. Maj:t särskildt tillförordnade statsrådsledamoten sällan har haft något att göra med att skaffa upplysningar, som Stats-Utskottet af honom begärt, emedan Stats-Utskottets särskilda afdelningar i allmänhet hafva begärt dessa upplysningar direkt. Nu kan man visserligen säga, att detta är något, som sker under hand, och att vederbörande myndigheter dervid ega rätt att säga ja eller nej, allt efter som myndigheterna finna det med sin tjenstepligt öfverensstämmande. Komitén har likaledes tänkt sig, att sådana afslag skulle kunna lemnas af vederbörande myndigheter äfven i detta fall, hvilket ock är tydligt deraf, att i senare delen af paragrafen är särskildt angifvet, huru revisorerne skola gå till väga, i händelse embetsman vägrar att lemna begärd upplysning. Då, men icke förr, skulle revisorerne behöfva gå den vidlyftiga omvägen att i laga ordning hos Kongl. Maj:t söka den begärda upplysningens meddelande genom embetsmannen, på grund af befallning till honom. Men jag ber att särskildt få erinra derom, att den första delen af 15:e paragrafen innehåller en ganska väsentlig restriktion, som kan visa, att, hvilken farhåga man än hyser, det icke varit komiténs mening att i detta fall göra revisionen till något slags regerande

Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
cerken.
(Forts.)

myndighet. Komiténs förslag innehöll nemligen, att revisorerne ega att genom sin ordförande göra en sådan framställning. Det heter:

“Finna revisorerne nödigt att af någon Konungens embetsman eller något statens verk eller inrättning begära muntliga eller skriftliga upplysningar, ega de att genom sin ordförande från vederbörande infordra sådana.“

Det är således två saker, som derigenom äro konstaterade. Först, att denna framställning måste vara beroende på revisorerens gemensamma beslut, ty ordföranden kan icke, i egenskap af ordförande, vara bunden af annat än revisorerens gemensamma beslut, och således är all möjlighet afskuren för en afdelning att i officiel väg direkt vända sig till embetsmän eller myndigheter. Att det icke kan tillkomma enskilda revisorer, är således än mera tydligt. Men här är äfven en annan princip fastslagen, nemligen att det blott är revisorerens ordförande, som har rätt att ställa sig i denna förbindelse med embetsmännen. Alla så väl skriftliga som muntliga upplysningar skola lemnas till honom och icke till någon annan. Nu har det Sammansatta Utskottet i sitt förslag borttagit denna bestämmelse angående ordföranden, och jag kan icke för min del finna, att detta är någon förbättring af hvad komitén föreslagit. Jag har icke varit närvarande i Utskottet mer än en gång, då denna fråga der behandlades, och då fäste jag visserligen uppmärksamheten på hvad jag nu anför, men som man för öfrigt inom Utskottet tycktes hafva debatterat denna fråga temligen mycket, ville jag icke riva upp densamma. Men jag vidhåller att komiténs mening varit att sätta i lagen hvad som nu är praxis, dock så, att den velat binda denna lag vid den stränga form, att beslutet skulle vara fattadt af revisorerne i plenum, att förbindelsen med embetsmännen skulle ske genom revisorerens ordförande, och att, om någon vägran ifrågakomme, det finge ankomma på revisorerne att med anledning deraf göra framställning hos Statsrådet. Det kan mycket väl tänkas, att en sådan vägran kan och bör förekomma, ty någon gång har det inträffat, att revisorerne begärt, men då hos Kongl. Maj:t, något för mycket. Hans Excellens Herr Statsministern har i sitt anförande till statsrådsprotokollet också tydligen anvisat den väg, myndigheterna i detta fall hafva att gå, nemligen att vägran kan och bör ifrågakomma, i den händelse den begärda upplysningen strider emot myndighetens embetspligt. Denna Herr Statsministerns uppfattning kommer naturligen att taga sig uttryck i det cirkulär från Kongl. Maj:t, hvilket, i öfverensstämmelse med förevarande instruktion, kommer att utstaka embetsmyndigheternas skyldigheter i detta hänseende.

Jag har velat, innan diskussionen började, lemna dessa upplysningar, på det att Kammarrens ledamöter icke må föreställa sig, att det förefunnits något bemödande hos komitén att i detta fall utsträcka revisorerens myndighet. Detta har icke hos mig och icke heller hos någon annan af komiténs ledamöter, så vidt jag vet, varit meningen, utan vi hafva blott velat lagbinda och strängare begränsa den praxis, som nu eger rum i revisionen, likasom

i Stats-Utskottet. Jag beklagar, att det af komiterade begagnade uttrycket "genom sin ordförande" blifvit af det Sammansatta Utskottet borttaget.

Jag har för öfrigt icke något yrkande att göra.

Herr Bergström: Det är visserligen en ganska god lagstiftningsmaxim, som den siste ärade talaren uppstälde, eller att man bör i lag fixera hvad som redan är gängse praxis, men detta endast under en förutsättning, nemligen att den praxis, som sålunda upphöjes till lag, är god och värd att bevara. Det är detta, som jag vågar betvifla med afseende å den praxis, hvilken här är i fråga. Visserligen förklarar Herr Statsministern i protokollet till Kongl Maj:ts proposition: "det nu föreslagna sättet, hvilket redan i praxis gjort sig gällande i stor utsträckning, medför onekligen mindre omgång och innefattar en förenkling, utan att hafva visat sig medföra några olägenheter, hvarföre jag mot den ifrågasatta bestämmelsen ej har någon erinran att göra". Men det är verkligen så, att den har visat sig medföra ganska många olägenheter. Det är icke lämpligt att sätta Konungens embetsmän i något omedelbart förhållande till eller beroende af Riksdagen eller dess delegationer. Att olägenheter deraf uppkommit, vill jag med ett exempel bevisa. 1873 års statsrevision är ett talande bevis på, hvilka olägenheter kunna uppkomma. Då föllo revisorerna på den tanken att infordra befästningsplanerna för Karlsborg. De vände sig härutinnan till regementsbefälhafvaren, och han lemnade också ut dem. En ledamot af revisionen satte sig derefter ned att kopiera desamma. Jag frågar, om sådant skulle kunna hända i något annat land än vårt? Derpå måste svaras nej; men här i Sverige har, såsom Gustaf Vasa säger i sin regeringsform för Vestergötland, en längre tid varit en stor brist på en god ordinantie och politia. Jag är säker att Furst Bismarck skulle rycka på axlarna, om han finge höra att något sådant, som revisorernas omförmälda tilltag, kan inträffa. Vål är jag villig att tro allt godt om den statsrevisor, som kopierade dessa planer; men skulle dock gerna vilja veta hvar kopiorna nu finnas?

Derhän kan en bestämmelse, som den föreslagna, leda, och därför böra vi icke godkänna densamma, afsigten må vara än så oskyldig. Vi hafva väl hört den siste talaren förklara, att meningen icke är att göra statsrevisorerna till regerande och styrande, och att förslaget är mycket oskyldigt; men det leder till något annat, än hvad han i sin oskuld har menat skola uppkomma. I 64 § Regeringsformen stadgas, att så väl rikets ordinarie statsmedel och inkomster som hvad under namn af extra ordinarie utlagor eller bevillningar till statsverket af Riksdagen anslås skola till de af Riksdagen pröfvade behof och efter den upprättade staten anordnas; och 65 § innehåller, att dessa medel icke må användas annorlunda, än fastställt blifvit, samt att Statsrådets ledamöter ansvara för, att ingen afvikelse må ega rum, utan att deremot till protokollet göra föreställningar. Dessa stadganden hafva sitt nödvändiga komplement i 72 § Riksdagsordningen, der det stadgas, att Riksdagen eger genom

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-
banko- och
riksgålds-
verken.
(Forts.)*

utsedda revisorer granska statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning. Att detta senare stadgande finnes, är visserligen en lycka, det har gjort bestämmelserna i Regeringsformen till sanning, och det finnes säkerligen ingen här i Kammaren, som önskar, att det skulle vara annorlunda. Men denna utveckling har kunnat försiggå med den hittills gifna bestämmelsen i instruktionen för revisorerna, och hvarför skall den icke kunna fortgå på samma sätt? Det kan icke förnekas, att tecken visat sig till att revisorerna många gånger velat betänkligt öfverskrida sin befogenhet. Så t. ex. hafva de ansett sig tillkomma att afgifva förslag till omorganisation af Kommerskollegium. Finnes för revisorerna anledning i grundlagen eller i deras instruktion att företaga sig något sådant? Jag vågar till och med påstå, att dessa resor, som de företaga, äro temligen obefogade och onödiga, ty hvad de hafva att göra, nemligen att granska statsräkenskaperna, kunna de uträtta utan att resa land och rike omkring. Dessa resor få ofta karakteren af lust- och gästningsfärder.

Då jag, på sätt jag redan nämnt, icke kan finna någon betänklighet vid att bibehålla den nuvarande bestämmelsen, i en något förändrad form, får jag föreslå att, med afslag åt Utskottets förslag, ifrågakvarande paragraf måtte få följande förändrade lydelse: "Finna revisorerna sig för sina göromål behöfva af någon Konungens embetsman eller af något statens verk eller inrättning inhemta muntlig eller skriftlig upplysning, begäre genom sin ordförande hos Statsministern eller, om denne är tjenstledig, hos Statsrådets äldste i tjenst varande ledamot Konungens befallning till vederbörande att meddela den äskade upplysningen."

Friherre Leijonhufvud: Jag kan i allt väsentligt instämma med den siste ärade talaren. Jag sätter äfven värde på statsrevisionen, och tror att det är en lycka för vårt land att hafva denna för oss egendomliga institution. Jag har sjelf varit statsrevisor och till och med ordförande i statsrevisionen, och dervid sökt göra mitt bästa, men jag har kommit till den öfvertygelsen, att en på sådant sätt tillsatt institution, der ledamöterna väljas icke med afseende på sakkännedom utan af andra motiv har en ganska obetydlig känsla af ansvarighet och är därför lätt nog att förleda till öfvergrepp i en och annan rigtning. Är det en eller annan ledamot, som har eller tror sig hafva sakkännedom på ett område, så leder han de öfrigas beslut och får då ofta tillstånd anmärkingar, som sedermera befinnas hafva varit underhaltiga och obefogade, när vederbörande myndighet blir tillfrågad. Får nu denna statsrevision någon uppmuntran att utvidga sin makt, blir förhållandet naturligtvis vida värre. I den nu gällande instruktionen för revisorerna heter det, att de ega efterse och granska åtskilliga uppgifna förhållanden "med det mera, som till ett tillförlitligt omdöme om statsverkets tillstånd och förvaltning kan anses erforderligt". Denna sistnämnda bestämmelse hafva de begagnat för att kasta sig på kritik, till och med af rent teoretisk beskaffenhet, öfver alla möjliga förhållanden, hvilka de icke

förstå, såsom t. ex. kanontillverkning och dylikt; och det är en särskild lyckträff, om en eller annan af dem har någon sakkännedom. Få de nu gå direkt till embetsverken, så blifva de ganska besvärliga för dessa. Statsrevisionen inträffar under en tid, då särskildt de centrala embetsverken äro som mest upptagna med att verkställa utredningar i och för Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen. Ofta nog få de också, sedan de gifvit svar på revisorernas förfrågningar, af dem emottaga ytterligare förfrågningar och blifva sålunda mycket besvärade.

Det heter, att här är icke föreslaget något annat, än som förut brukats. Ja, jag är fullt öfvertygad om, att komitén så tänkt sig saken, men förhållandet har förut icke varit fullt detsamma, som det nu skulle blifva. Det är betydlig skilnad emellan det fall, att revisorernas ordförande kommer och begär under hand upplysningar af embetsverken, som då antingen lemna dem eller också svara att de icke kunna lemnas, och det fall, när han kommer med instruktionen i händerna och säger: jag har rätt att se det eller det, visa mig det. annars går jag till Konungen, och vägrar han, så går jag till Riksdagen. Det blir en hotelse, den göres beskedligt, så godt den kan bli det, men har den honnetta ambitionen kommit med i spelet, då trotsar man på sina rättigheter. Jag tror, att det hädanefter mycket väl kan gå såsom hittills. Skulle revisorerna komma i behof af att begagna det nu föreslagna stadgandet, så heter det, att de *ega* att genom sin ordförande vända sig till Statsministern eller Statsrådets äldste, i tjänst varande ledamot. Detta ord *ega* har ofta samma betydelse som att "det är medgifvet", men ofta nog tolkas det också såsom innebärande en skyldighet, tolka nu revisorerna det i denna sistnämnda bemärkelse, så säga de: Riksdagen har ålagt oss att gå till Konungen och klaga.

När dertill dörren är öppen för dem att resa kring land och rike, så kan det ju t. ex. falla dem in att en dag resa till Upsala och der begifva sig upp i konsistorium samt anställa förhör med konsistoriales, och som revisorerna säkerligen äro ganska okunniga förut, lärer nog utredningen för dem taga en rätt rundlig tid. Jag instämmer i det af Herr Bergström framställda yrkande.

Friherre Åkerhielm: Jag nödgas för några ögonblick upptaga Kammarens tid äfven i fråga om den nu föredragna punkten, hufvudsakligen af det skäl att, om jag än kommer till samma slutliga yrkande som det af Herr Bergström föreslagna, jag för min del dock icke kan i allo instämma i den motivering till detta yrkande som af honom och den siste ärade talaren för Kammaren framlagts. Inom Utskottet har jag för min del bekämpat redaktionen af 15 §, såsom den nu är uppställd, emedan jag anser det nuvarande medgifvandet för Riksdagens revisorer att för upplysningars erhållande anlita Statsministern eller Statsrådets äldste ledamot vara tillräckligt, och redan af detta skäl har jag trott, att man inom Utskottet bort söka ena sig om att bibehålla åt paragrafen en lydelse närmast öfverensstämmande med den nu-

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
bank- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdag-
ens revisorer
af stats-,
banko- och
riksgålds-
verken.
(Forts.)*

varande instruktionen. Så stor våda, som här antydts, ligger väl ej i den uppställning af paragrafen, som nu är föreslagen; men detta är ej tillräckligt skäl att ändra den nuvarande institutionen, som jag finner vara tillfyllestgörande för det arbete som åligger revisorerna, hvilka ju icke böra ingripa i Konstitutions-Utskottets granskningsrätt eller verka rubbande i den grundlagsenligt Konungens rådgifvare åliggande ansvarighet. — Jag har derför sett på det förslag, som af Herr Bergström framlemnats till Herr Grefven och Talmannen, och finner detsamma vara så nära i öfverensstämmelse med den gällande redaktionen af instruktionen, att jag för min del kan på de skäl, jag nu anfört, deri instämma.

Hans Excellens Herr Statsministern Themptander: Jag har med flit icke deltagit i debatten om denna fråga förut helt enkelt af det skäl, att jag anser frågan om innehållet af den instruktion Riksdagen vill gifva sina revisorer vara en sak, hvarmed regeringen egentligen icke har något att skaffa. Att ett förslag i ämnet framkommit från regeringen beror derpå, att senaste statsrevision uttalade den bestämde önskan att till underlättande af ärendets behandling få till nästa Riksdag framlagd ett sådant förslag; och jag kan icke neka till, att jag ansåg det vara ganska praktiskt, att detta förslag vore på förhand uppgjort för att underställas Riksdagens granskning, enär det naturligtvis med det hopade arbete, som för Riksdagen alltid föreligger, icke är så lätt för Riksdagens Utskott att utarbeta ett fullständigt lagförslag. Då en annan form icke funnits, har förslaget sedermera blifvit i en Kongl. proposition öfverlemnadt till Riksdagens pröfning. Hade detsamma emellertid innehållit så betänkliga saker, som Herr Bergström antydde, skulle det hafva varit ganska oegentligt, om regeringen framlagt det för Riksdagen utan att fästa dess uppmärksamhet på frågan. Jag har emellertid i mitt yttrande till statsrådsprotokollet, som icke finnes intaget i detta betänkande men är bifogadt den Kongl. propositionen, uttryckligen sagt om just denna 15 §, att "det nu föreslagna sättet, hvilket redan i praxis gjort sig gallande i stor utsträckning, onekligen medför mindre omgång och innefattar en förenkling, utan att hafva visat sig medföra några olägenheter." Jag hörde nyss nämnas, att verkligen olägenheter deraf skulle vid ett tillfälle hafva inträffat. Med afseende härå vill jag endast fästa uppmärksamheten på, att detta inträffade under den dittills varande lagens tillämpning och visar således, att det är omöjligt att kunna skriva en lag så, att den under alla förhållanden absolut skyddar mot hvarje olägenhet och missbruk. Jag fortsätter emellertid vidare i mitt nyssberörda yttrande: "Men när, i händelse förslaget i denna del af Riksdagen godkannes, Eders Kongl. Maj:t kommer att meddela den motsvarande föreskrift, hvilken skall lända vederbörande myndigheter till efterrättelse, måste denna efter mitt förmenande affattas så, att en ovilkorlig skyldighet icke ålägges statsmyndighet att tillhandahålla revisionen en begärd upplysning. Dels låter det tänka sig, att revisorernas begäran är sådan, att myndigheten anser sig hindrad att lemna den äskade

upplysningen, såsom till exempel om innehållet af de i Statsrådet förda protokoll, om upprättade mobiliseringsplaner, om pågående underhandlingar, om förhållanden af enskild natur m. m., dels kan begäran afse ett ämne, hvarmed den embetsman eller myndighet, till hvilken revisorerna vända sig, finner sig icke hafva något att skaffa, hvarför han icke är i tillfälle att villfara den gjorda begäran, dels kan det slutligen hända, att för meddelande af ett svar å en af revisionen gjord förfrågan fordras vidlyftiga utredningar eller eljest påkallas omfattande arbeten, hvilka ej kunna medhinnas utan åsidosättande af angelägna tienstegöromål. I dessa fall måste myndigheten eller embetsmannen ega rätt att å revisorernas begäran gifva ett vägrande svar, hvilket dock, om revisorernas ordförande det äskar, bör lemnas skriftligt. Sedermera står det revisorerna öppet att anmäla saken för vederbörande statsrådsledamot, som då får påkalla Konungens pröfning af revisorernas framställning.“ Men om den föreskrift, som af regeringen kommer att utfärdas såsom ett motstycke till den nu föreslagna instruktionen och hvilken föreskrift ensamt länders statens embetsmyndigheter till efterrättelse, kommer att affattas i öfverensstämmelse med hvad jag tagit mig friheten nu uppläsa, tror jag verkligen icke att derigenom någon som helst våda i detta fall är att emotse. Jag kan icke hjälpa, att jag icke tillhör dem, som hafva förmåga att blåsa upp alla små saker till stora dimensioner. Det är kanske ett fel, att jag ser saker och ting på ett enklare och mera naturligt sätt. Och då redan nu i stor utsträckning inträffar, att Riksdagens revisorer hvarenda dag skicka upp bud i embetsverken med begäran om upplysningar, hvilka i allmänhet äro af beskaffenhet, att till och med hvilken person som helst, som infinner sig i embetsverken, är berättigad att erhålla dem, kan jag icke finna, att det skulle vara så farligt att i lag uttryckligen tillerkänna revisorerna en sådan rättighet. Enligt propositionen skulle ej hvilken revisor som helst vara berättigad att erhålla upplysningar i embetsverken, utan de skulle äskas af ordföranden, naturligtvis efter derom af revisorerna fattadt beslut. Kongl. Maj:t har aldrig heller föreställt sig, att i denna föreskrift skulle ligga ett medgifvande för revisorerna att inför sig kalla någon embetsman. Ville deremot ordföranden nöja sig med att i ett verk inhemta en muntlig upplysning, skulle detta stå honom öppet.

Enligt min åsigt har således den redan nu gällande praxis icke visat sig medföra några oegentligheter, och vid sådant förhållande kan det icke gerna vara förenadt med någon fara att åt denna praxis gifva uttryck i lag, helst hvarje embetsman enligt den för honom gällande instruktion är icke blott berättigad, utan äfven skyldig att vägra en upplysning, som är af beskaffenhet att icke böra meddelas. Jag tror icke heller att genom bifall till förslaget skola tillskapas några konfliktförhållanden mellan Riksdagen och dess revisorer, å ena, samt regeringsmakten och dess underordnade myndigheter, å andra sidan. Tvärt om skola sakerna säkerligen gå mycket enklare och naturligare på det sättet, än om revisorerna skulle, på sätt det nu borde genom lagens

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

föreskrift tillgå, vända sig till regeringen eller en dess ledamot för erhållande af hvarje upplysning. Hvad jag nu anfört har jag velat erinra om, på det Kammaren måtte finna, att regeringen alldeles icke, såsom man af den här förda diskussionen skulle kunna tro, fullkomligt förbisett hvad som ligger i denna paragraf och hvad deraf kunde blifva en följd.

Herr vice Talmannen: Hans Excellens Herr Statsministern har fäst uppmärksamheten på skiljaktigheten mellan Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag, en skiljaktighet, som visserligen icke är oväsentlig. Mig förefaller det dock, som om det vore tryggast att bibehålla den nuvarande bestämmelsen och fortfarande hafva i lag stadgadt, att upplysningar skola af revisorerna begäras genom en Konungens rådgifvare. Det är icke en så ringa skilnad mellan att i lag ålägga embetsmännen att lemna dessa upplysningar, så snart det icke uttryckligen strider mot en af Kongl. Maj:ts meddelad föreskrift, och det förhållande, som för närvarande eger rum, då det beror på myndigheterna att afgöra, om de begärda upplysningarne böra lemnas eller icke. Om Utskottets förslag antages, skulle myndigheterna aldrig kunna vägra att lemna upplysningar, med mindre de kunde anföra sådana skäl, som kunde anses giltiga inför den pröfning, frågan sedermera skulle undergå. I sådana fall skulle det nu föreslagna sättet föranleda en omgång, då upplysningarna först skulle begäras hos embetsverken, och, sedan dessa vägrat lemna dem, frågan derefter gå till Statsministern för att af honom afgöras, hvaremot under nuvarande förhållanden Statsministern genast kan, då en upplysning genom honom begäres, afgöra, om den är af beskaffenhet att böra meddelas eller icke.

Jag anhåller att få instämma i Herr Bergströms förslag.

Herr Bergström: Hans Excellens Herr Statsministern inledde sitt föredrag med en apologi därför, att regeringen tillsatt en komité för att utarbета förslag till nya instruktioner för revisorerna af statsverket, Riksgäldskontoret och Riksbanken. Så vidt jag förnummit, har ingen klandrat regeringen därför att regeringen, som alltid är tillmötesgående jemväl i denna fråga, med anledning af revisorernas erinran om behöfligheten af instruktionernas omarbetning, visat tillmötesgående.

Han förklarade vidare, att han icke kunde räkna sig till dem, som opphörligt söka blåsa upp en liten sak till en stor. För min del har jag icke misstänkt än mindre beskylt honom för något sådant. Snarare antager jag, att han tvärt om är benägen att göra stor sak till liten.

Emellertid kvarstår det oemotståndligt och ovederlagdt, att äfven under den nuvarande praxis hafva olägenheter uppkommit, och deraf följer, att man icke bör fastspika denna praxis i lag. Derigenom skulle, hvad Friherre Leijonhufvud så riktigt påpekade, uppstå den olägenheten, att en embets- eller tjänstemans vägran att lemna en af revisorerna begärd upplysning lätteligen kunde

få karakteren af ett åsidosättande af tjenstefligt, öfver hvilket revisorerna då skulle klaga hos Kongl. Maj:t. Om deremot den föreslagna bestämmelsen icke inflyter i lagen, utan den vanliga och regelmessiga gången fortfarande som hittills blir den, att revisorerna hos Statsministern eller äldste i tjänst varande statsrådsledamoten begära att de eller de upplysningarne skola meddelas, kan visserligen trots detta en enkel upplysning af tjänstemannen omedelbart lemnas; men han kan, så ofta något derutöfver fordras, med mera styrka tillbakavisa anspråken. Det är detta som är önskligt och lämpligt.

Det är af vigt, såsom jag yttrade i mitt förra anförande, att man icke sätter Konungens embets- och tjänstemän i något direkt förhållande till Riksdagen eller någon af dess delegationer. Makten börjar allt mer öfvergå till Riksdagen och till ett särskildt parti inom Riksdagen, och der makten är, dit falla ock alla till; det är därför rådligt att bibehålla det gamla stadgandet.

Friherre Barnekow: I likhet med Hans Excellens Herr Statsministern tror jag, att de, som här talat mot detta förslag, anse det ega större betydelse än det verkligen har. Man är rädd för att ställa tjänstemännen i direkt förhållande till revisorerna. Jag anser för visso origtigt, om hvarje enskild revisor tillades rätt att gå och fordra upplysningar i embetsverken, men deremot anser jag det vara mycket välbetänkt, att de genom sin ordförande ega att fordra upplysningar från tjänstemännen direkt utan att hvarje gång behöfva gå och anmäla saken hos Statsministern eller äldste i tjänst varande statsrådsledamoten. Det blir en omgång som, enligt min åsigt, är alldeles obehöfzig.

Af en talare hafva påpekats de olägenheter, som skulle uppstå derigenom, att revisorerna direkt vända sig till tjänstemännen, och han anförde ett exempel rörande befästningsplanerna för Karlsborg. Ja, mine herrar, finnes det verkligen tjänstemän, som hafva så litet reda på sin skyldighet, att de utlemna befästningsplaner, så blir det deras sak, som tillsatt desse tjänstemän.

Vidare har det påpekats, att om statsrevisorerna komme exempelvis till konsistorium i Upsala, skulle den origtigheten uppkomma, att desse okunnige personer uppträdde med en rättighet gent emot desse lärde. Jag vill dock säga, att om Riksdagen tillsatt okunnige revisorer, har Riksdagen begått en origtighet; men hvad denna okunnighet gent emot konsistorium i Upsala beträffar, så kan det nog hända, att konsistoriiledamöterna äro lärdare i latin och grekiska, hvaremot statsrevisorerna möjligen hafva en större kunskap att bevara statens medel.

Af hvad jag yttrat framgår, att jag icke kan godkänna 15 § sådan den här är föreslagen, utan deremot yrkar bifall till samma paragraf, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Sundberg: I denna fråga borde jag visserligen icke begärt ordet och icke heller brukat detsamma, men här hafva förekommit åtskilliga yttranden, särskildt från Herr Statsministerns

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorerna
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

*Förslag till
instruktion
för Riksdä-
gens revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

sida, som dock framkallat mig för att för min del understödja det förslag, Herr Bergström här framlagt.

Herr Statsministern yttrade, att den nuvarande ordningen skulle vara både beqväm och utan alla olägenheter. Det är obestriddt att den är beqväm, men jag tror att det påståendet är något djerft, att den icke skulle vara förenad med några olägenheter. *Hvilka* olägenheterna äro kanske de tjenstemän, som äro på ett eller annat sätt anställda vid de underordnade verken, hafva den mesta erfarenheten af. För min del är jag lifligt öfvertygad om, att olägenheter af den nuvarande ordningen finnas, att de länge funnits och, jag vågar tillägga det, att de äro i tilltagande. Under sådana förhållanden är det verkligen på tiden att genom ett ändamålsenligare stadgande hindra tillväxten för framtiden. Jag vill icke vidare upptaga Kammarens tid med att anföra exempel; sådana få så lätt en förhatlig karakter och kunna synas innebära någon tillvitelse mot de ärade män, som förut fungerat såsom statsrevisorer, och någon sådan afsigt hyser jag för ingen del. Jag slutar således med att helt enkelt tillstyrka det förslag Herr Bergström här framlagt och åberopar såsom de bästa skäl för det samma de af honom och flere efterföljande talare anförda.

Herr Bexell: Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr vice Talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af Kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande paragraf, hvars godkännande i oförändradt skick ej blifvit under öfverläggningen beärdt, yrkats:

1:o af Herr *Bergström*, att paragrafen skulle erhålla följande lydelse: "Finna revisorerna sig för sina göromål behöfva af någon Konungens embetsman eller af något statens verk eller inrättning inhemta muntlig eller skriftlig upplysning, begäre genom sin ordförande hos Statsministern eller, om denne är tjenstledig, hos Statsrådets äldste i tjenst varande ledamot Konungens befallning till vederbörande att meddela den äskade upplysningen; och

2:o af Friherre *Barnekow*, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag till ifrågavarande paragrafs lydelse, så vidt det skilde sig från motsvarande paragraf i det af Kongl. Maj:t i ämnet framlagda förslag, skulle godkänna paragrafen med den lydelse sistnämnda förslag utvisade.

Härefter gjorde Herr vice Talmannen propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf med den lydelse Utskottet föreslagit, vidare på bifall till Herr Bergströms yrkande och sedermera på bifall till Friherre Barnekows yrkande, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till Herr Bergströms yrkande, sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf, och sedan såsom kontraproposition dervid antagits bifall till Friherre Barnekows yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som antager Herr Bergströms förslag till beslut i afseende på § 15 i den af Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet i Utlåtande N:o 5, punkten a), föreslagna instruktion, röstar

Förslag till instruktion för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages Friherre Barnekows förslag i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;

Nej—26.

§ 16.

Godkändes.

§ 17.

Grefve Hamilton: I denna paragraf äro inkomna några ord, hvilka jag tror böra borttagas. Jag anser det olämpligt att, då revisorerna vilja företaga en resa, detta *kan* ega rum utan att anmälan derom sker. Jag anser det nödvändigt att, innan revisorerna företaga någon resa, anmälan derom sker hos vederbörande myndighet, och därför får jag yrka, att orden "*så vidt lämpligen kan ske*" utgå ur paragrafen, så att den kommer att lyda: "Om revisorerna besluta besök hos eller resa till sådant, utom hufvudstaden beläget verk eller inrättning, som hör till statsverket, böra revisorerna hos Statsministern eller, om denne är tjänstledig, Statsrådets äldste i tjänst varande ledamot före resans anträdande härom göra anmälan."

Herr Bäckström: Jag anser, i likhet med den siste talaren, särdeles lämpligt att orden "*så vidt lämpligen kan ske*" utgå. Jag kan verkligen icke förstå, *när* det icke lämpligen kan ske. I Utskottet, under ärendets behandling derstädes, framstälde jag fråga härom. Då svarade de herrar, som ville hafva dessa ord kvar, att när de t. ex. vore på resa i Skåne, kunde det hända, att de ville göra en färd till Vexjö, och under sådana förhållanden kunde anmälan "*lämpligen*" icke ske.

*Förslag till
instruktion
för Riksdagens
revisorer
af stats-,
banko- och
riksgälds-
verken.
(Forts.)*

Jag yrkar att paragrafen bibehålles med utslutande af orden "så vidt lämpligen kan ske."

Herr Törneblad: Jag ber endast att få upplysa, att orsaken, hvarför dessa ord kommit att i paragrafen inflyta, varit den, att det kunde tänkas, att hela revisionen vore på resa, och då mötte ju svårigheter att göra denna anmälan. Genom det beslut, Kammararen nyss fattat, synes det mig emellertid vara klart, att grunden för detta ords bibehållande helt och hållet förfallit.

Öfverläggningen angående förevarande paragraf ansågs härmed slutad, och paragrafen godkändes med utslutande af orden "så vidt lämpligen kan ske."

§ 18, dernäst följande öfverskrift, §§ 19—23, derefter förekommande öfverskrift samt §§ 24—28 och rubriken.

Godkändes.

Utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens förut fattade beslut.

Punkten b).

Bifölls.

Punkten c).

Friherre Åkerhielm: Med anledning af Kammarens förut fattade beslut, torde detta mom. c) lämpligen böra återremitteras, hvarom jag tillåter mig framställa yrkande.

Öfverläggningen angående förevarande punkt förklarades härmed slutad, och punkten återförvisades till Utskottet.

Punkten d).

Friherre Åkerhielm: Af samma anledning, som jag i afseende å mom. c) framhållit, får jag yrka återremiss äfven af detta moment.

Efter härmed slutad öfverläggning blef jemväl nu föredragna punkt återförvisad till Utskottet.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Widmark*, *Olof*, under 10 dagar från denna dag, Grefve *Hamilton* under 8 dagar från morgondagen, Herr *Pettersson* under 8 dagar från den 18 och Herr *Reuterswärd* under 10 dagar från och med den 20 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. 12,50 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
